

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theophili Bernardini E Societate Iesv De Religiosæ Perseverantiae Præsidiis Libri XI. ...

Bernardin, Théophile

Antverpiae, 1622

4. Quis timor commendandus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-47032](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-47032)

CAPVT IV.

Quis Timor commendandus.

HÆ sunt quas dixi præter plurimas alias, Religioso etiam viro, iustæ timendi causa. At quemuis timorem nolim, cum desidero qui optimus est. Varia enim sunt timoris laude digni genera, quæ breuiter in decabo, ab imperfectiore gradatim inchoans. Primus timor est, cum pœna peccato decreta perterret, ideoque licet peccati oblectatio non respuatur, à peccato tamen timore incurrendæ pœnæ abstinetur.

*Vide Augustinum de Paz
tom. 2. l. 1.
p. 1. cap. 5.*

Alter est, cum non solum pœna grauissima, sed etiam damna ingentia timeantur: nam peccato letali, longè maxima gratiæ, virtutum, laborum, mercedis, cælestis habitationis, Sanctorum & Angelorum societatis, gloriæ corporis & animi, summi denique & infiniti Dei, non reparabilis iactura fiet: quarum rerum qui dignè pretia æstimabit, erit vnde tanta damna timeat, seque summæ damnet amentia, quod leuissimè præteruolantis voluptatis causa, res omnium æstimatione longè maximas, improvidè profundat.

Hic tamen duo timores, quia vel pœnæ, vel damni formidine mouentur, nondum ad perfectæ virtutis gradum pertingunt, initium sapientiæ & virtutis tantum sunt, non ipsa sapientiæ & virtutis: at ex his proximè patet adscensus ad tertium illum timorem, quo timemus ne peccemus, non solum ob pœnas & damna, sed etiam ob culpam & offensam, quæ in Deum conditorum nostrum admitteretur. Atque hic timor, filiorum quidem est, sed nondum manumissorum, verum sub ferula & pædagogico trepidantium; patrem amantium, ideoque eum iritare nolentium, ad cuius irati nulla, tot sunt damna, tot supplicia secutura.

Hinc autem ad quartum & perfectissimum timorem planus est aditus: qui timor, est reuerentia bonitatis diuinæ, quam omni cultu, obsequio, obedientiâ, reuereri & colere est æquum; tantamque in illa iritanda indignitatem esse censemus, vt nihil non vel damnorum subire, vel tormentorum perpetui animi potius inducamus, quam vt aduersus tantæ bonitatis leges insurgere temerarij ausimus. Hic est ille *timor Domini sanctus, psal. 18. permanens in seculum seculi*: Timor, non iam initium, sed ipsa sapientiæ, & se omnibus superponens, aliasque illas omnes, quas è Sapiente recensuimus, laudes assequens. Plura de hoc S. Augustinus variis locis dissent, eumque timorem castum nuncupat, quod nomen præ ceteris mihi arridet: nec enim virtutis vllius magis quam castitatis, proprius est ingenuus quidam pudor, ad illicitas delectationes verecundè erubescens, & oblatum vitium rubore

Trad. 9.

pudico refutans; qui aptissimè huius timoris verecundiam & honestatis amo-
 rem significat; quando enim castus dicitur, dicitur esse eiusmodi, ut, si vspiam
 de Dei offensa periclitetur, delicato protinus honesti amore, verecundiâ suf-
 fundatur, neque ferre possit fœdos coram purissimo sponso suo Deo, vilius rei
 procreata amores aut complexus. In hoc argumento latè versatur idem San-
 ctus Pater in primam D. Ioannis scribens, ubi ait: *Incipiat timor, quia initium sa-*
pientia timor Domini. Timor quasi locum preparat caritati: cum autem cepit carita-
habitare, pellitur timor, qui ei preparavit locum. Quantum enim illa crescit, ille decre-
scit: & quantum illa fit interior, timor pellitur foras. Maior caritas, minor timor: minor
caritas, maior timor: si autem nullus timor, non est quâ intrat caritas. sicut videmus perse-
ctam introduci linum; quando aliquid sinitur, serâ prius intrat, sed nisi exeat non succedit
linum: sic timor primò occupat mentem, non autem ibi remanet timor, quia ideo intravit
ut introduceret caritatem. Pluribusque interiectis, quærens quomodo caritas ex-
pellat timorem, cum dicat Psalmista, timorem Domini permanere in seculum seculi:
hunc postremum, esse castum timorem asserit, aitq; non posse meliùs explana-
ri, quid inter utrumque intersit, quàm duarum mulierum exemplo; quarum v-
na quia maritum timeret, à voluptate quam perfrui cum alio optaret abstinere, o-
patat mariti absentiam, sed eo absente ne tamen resciscat timeret, & abstinere; hæc
profectò non est casta: At alia est, quæ immunditiam nullam amat, sed casti-
tatem, fidem, immaculatum thorum, hæc viri præsentiam optat, ne deseratur ti-
met, non timeret ne puniatur. Vtrumque animum sic erga Deum affectum allo-
quitur Augustinus, & quidem postremum his verbis; Alloquamur & animam illâ
quæ habet timorem castum permanentem in seculum seculi. Putamus, inuenimus illam,
ut alloquamur illam? Putas, est in hoc populo? Putas, est in ista exedra? Putas, est in hac
terra? Non potest non esse, sed latet: hiems est, intus est viriditas in radice. Sed vbi cumque
est anima illa, utinam eam inuenirem: & non aures suas præberet mihi; sed ego meas aures
illi. Illa me doceret aliquid, potius quàm à me disceret: anima quadam sancta, ignea, &
desiderans regnum Dei. hanc non ego alloquor, sed Deus ipse; & patienter viuentem in
hac terra ita consolatur: Tam vis veniam, & ego noni quia iam vis ut veniam. Noui qua-
lis es, quàm secura expectes aduentum meum. Noui quia molestia est tibi. Sed magis, ex-
pecta, tolera: venio, & cito venio. Sed amanti tardum est. Audi eam cantantem tanquam
lilium de medio spinarum: audi suspirantem, & dicentem, Psallam & intelligam in via
immaculata, quando venies ad me? Sed in via immaculata meritò non timet: quia perfe-
cta caritas foras mittit timorem. Et cum venerit ad eius amplexus, timet, sed securiter.
Qui timet, cauet, & obseruabit se ab iniquitate sua, ne iterum peccet: non, ne mittatur
in ignem, sed ne ab illo deseratur. Et erit in illa; quid? Timor castus permanens in secu-
lum seculi. Ista & plura ibi D. Augustinus.

Psal. 100.

Sed annon obseruasti, mi frater, quanti faciat, quàm suspiciat, veneretur,
 nec facilè reparari credat, virum illum, qui casto timore sit præditus? quid est
 ergo vnde nobis eum æstimatores blandi atrogamus? quàm verendum, ne tan-
 tam

tam eius, quantam audiuius, præstantiam necdum agnoscentes, idè nobis eum tribuamus, quòd nobis minùs nota sit egestas nostra? si verò, non immeritò timemus, ne casto illo timore careamus, nonne par est demissimè sentire de nobis, qui ne quidem verum Dei timorem nobis insitum certò asserere possumus? Sed vt ad D. Augustini doctrinam redeam, eleganter & copiosè eam tradidit Cassianus, iis quæ mox addam verbis, ordine tamen commutato. Duplex est timoris gradus, inquit, vnus incipientium, id est eorum qui adhuc sub iugo & terrore feruili sunt, de quo dicitur, *Et seruus Dominum suum timebit. Et in Euangelio, Jam non dico vos seruos, quia seruus nescit quid faciat dominus eius. Et iterum, Seruus, inquit, non manet in domo in æternum. Imbuat enim nos, vt ab illo pœnali metu, ad caritatè plenissimam libertatem, & amicorum filiorumque Dei fiduciam transeamus. Denique beatus Apostolus, qui seruilem illum timoris gradum, olim caritatè Dominicè vigore transcendat, inferiora despiciens, maioribus se ditatum donis à Domino proficitur: Non enim, inquit, dedit nobis Deus spiritum timoris, sed virtutis & dilectionis, & sobrietatis. Ita de hoc timore Cassianus, qui de altero perfectiore sic antea disseruerat, *Quisquis fuerit in caritatè perfectione fundatus, necesse est, vt ad illum sublimiorem timorem, gradus excellentiore conscendat, quem non pœnarum terror, non cupido pramiorum, sed amoris generat magnitudo, quo vel filius indulgentissimum patrem, vel fratrem frater, vel amicum amicus, vel coniugem coniunx sollicito reueretur affectu; dum eius non verbera, neque conuicia, sed vel tenuem amoris formidat offensam, atque in omnibus non solum actibus, verum etiam verbis, attonita semper pietate distenditur, ne erga se, quantumcumque feruor dilectionis illius in te pescat. Cuius timoris magnificèntiam vnus Prophetarum eleganter expressit: Diuitia, inquit, salutis, sapientia & scientia, timor Domini ipse thesaurus eius. Non potuit timoris istius dignitatem ac meritum magis euidenter exprimere, quàm vt diuitias salutis nostræ, quæ in vera sapientia Dei scientiaq; consistunt, diceret nisi à timore Domini non posse seruari. Ad hunc igitur metum, non peccatores, sed sancti, prophetici inuitantur eloquijs, dicente Psalmographo, *Time Domini omnes sancti eius, quia nihil deest timentibus eum. Qui enim hoc timore Dominum metuit, certum est perfectioni eius nihil deesse. Verum supra omnes quæ vel dici vel fingi possunt, timoris Dei laudes, id mihi videretur esse, quod apud eundem Isaiam, cum Christi Domini nostri plenitudo spiritus enarratur, postquam dictum est, *Requiescat super eum spiritus Domini, spiritus sapientia & intellectus, spiritus consilij & fortitudinis, spiritus scientia, & pietatis, ad extremum denique, velut summum quiddam, & verbis addito pondere, pronunciat, *Et replebit eum spiritus timoris Domini: quali non satis fuisset, vt in prioribus, dicere, *requiescat, nisi etiam & replendum spiritu timoris asseuerasset. Timoris enim Dei, vt loquitur Cassianus, tanta est vbertatis magnitudo, vt quem semel sua virtute possederit, non partem, sed totam eius occupet mentem. Nec immeritò: Illi enim, quæ nunquam excidit, caritati coharens, non solum replet, sed etiam perpetua & inseparabili eam, quem ceperit, possidet iugitate, nullis lætitiæ temporalis, vel voluptatum oblectationibus imminutus: quod nonnumquam illi qui foras mis-******

Collat. 11.
cap. 13.
Ioan. 15.
Ioan. 8.

Isa. 33.

Psal. 33.

Cap. 11.

titur

De virtutibus c. 11. titur timori, euenire consuevit. Sed longè optimè ac dilucidissimè, licet more suo sine ornatu verborum, quem ætas illa spernebat, Guil. Parisiensis, Spiritus timoris, ait, specialiter eum repleuisse dicitur, quantum ad gratiam reuerentia, quia secundam hominem prouidebat Deum in conspectu suo semper; propter hoc, vltra omnem cogitatum nostrum, replenerat sanctissimam animam illius gratia reuerentia; sicut dicit Apostolus in quinto ad Hebræos, In omnibus exauditus est pro sua reuerentia. Hæc autem gratia mirabiliter purificat animas videntes, siue prouidentes Deum, nec patitur aliquod culpabile, vel accedere ad ipsas, vel remanere in ipsis. Tanta quippe reuerentia est diuina maiestatis immutibus illam, vt nihil culpabile in seipsis sustineant, & si quid tale in se perpendant, tota festinatione excutiant, atque à se abiciant. Quare sicut benedictus Redemptor plenus erat visione Patris, sic erat plenus & reuerentia eiusdem; & sicut visio qua Patrem continuetuebatur, incomparabilis erat caritatis ad omnium aliorum Patrem videntium visionis, sic reuerentia ipsius erga Patrem ad reuerentias aliorum. Quare & puritas sanctissima anima illius, ad puritates non solum animarum humanarum, sed etiam angelorum, omnino incomparabilis, hoc est super omnem comparationem maior. Quia igitur timor reuerentia ita est purificans & sanctificans eos in quibus est, specialiter ipsum repleuisse dicitur, quem incomparabili sinceritate purificauit. Ita Parisiensis. Quando ergo, etiam in ipso omnium rerum Domino Iesu Christo, tantopere se diuini timore extulit, quis non videat ad illum in nobis comparandum & perficiendum, omnem operam laboremque nostrum optimè fore collocatum?

*Tomo 5.
Bibl. SS.
Pat. c. 17.*

Cap. 16.

Iam verò quòd timore animum nostrum purgatorem reddi Parisiensis dixerit, & hoc apud omnes in confesso est, & aptè demonstratur à Diadocho his verbis: Sicut vulnera que corpori accidunt, postquam squalida & sine curatione relicta sunt, medicinam si à mediis adhibeatur, non sentiunt, purgata verò, sentiunt vim medicamenti; sic anima quamdiu ex parte curationis est, & lepra voluptatis eam totam operit, metu Dei non potest sentire, quamuis ei tribunal Dei horribile & prepotens perpetuò denuncietur. Postquam verò magna attentione purgari ceperit, tunc sentit veluti remedium quoddam vitæ Dei metum; qui eam vrit arguendo, tamquam igne quodam sine dolore. Proximè verò præcedente capite dixerat, Nemo potest in sensu cordis Deum amare, nisi prius toto corde eum timeat; timore enim Dei efficitur, vt anima, pura & mollis efficiat, ad exerceendum caritatem se applicet; numquam verò aliquis, eiusmodi metum Dei qui dictum est, capiet, nisi extra omnes vitæ huius sollicitudines positus fuerit. Cum enim quietem, & multam curarum vacuitatem mens ceperit, tunc metus Dei sollicitat eam, & purgat multo enim sensu, egiciens omne terrenum & crassum, vt sic eam ad amandum valde, bonitatem Dei adducat. Quare metus quidem cum mediocri caritate, eorum est qui adhuc purgantur, perfecta verò caritas eorum qui iam purgati sunt, in quibus non est amplius timor: — sed potius ardor & agglutinatio continua anime ad Deum per operationem Spiritus sancti, sicut scriptum est, Adhæsit anima mea post te: nec autem suscipit dextera tua. Si autem nec expurgatur animus, nec ad perfectam caritatem absque Dei metu peruenitur, numquid non à via veritatis aberratus, quoties timor Dei, nullo unquam

quam tempore in corde vigerit, & nihilominus quasi ad summam perfectionem contenditur? nonne & id ipsum à deceptione superbiæ ortum ducit, quæ primis insudare dedignans, ad summa contendit, at neque summa neque prima consequens, vtriusque excidit? Timore igitur Domini stabiliamus progressus nostros, credamusque hoc fundamento non probè iactò, ruiturum denique, id quodcumque in altum euexerimus.

At longè pulcherrima, nobisque ad id quò tendimus omnino necessaria est illa quæ apud D. Bernardum legitur, duplicis timoris præclara distinctio: *Vides Epist. 87.* certè, quem timorem tibi incurrere nitor, inquit, non qui tibi sit laqueus desperationis, sed qui spem acquirat beatitudinis. Est siquidem timor, inutilis, tristis, crudelis: qui veniam, quia non querit, non consequitur. Et est timor, pius, humilis, fructuosus, qui cuiuslibet quantumlibet peccatori, facile misericordiam promeretur. Talis timor generat, nutrit & seruat humilitatem, sed mansuetudinem, sed patientiam, sed longanimitatem. Quem non delectet tam inlyta proles? Alterius verò misera soboles est, pertinacia, immoderata tristitia rancor, horror, contentus & desperatio. Et interiectis nonnullis pergit; *Cave gloriationem, tolle & securitatem, quatenus vtiliter semper sollicitus sis, semper humiliter pauidus, non illo scilicet timore, qui, sicut iam dixi, prouocat iram, sed illo qui mitigat. Qui horribilis timor, si quando tuum terrendo pulsauerit animum, — fidenter responde & dic: Male quidem egi, sed factum est, & iam non potest non fieri. Quis scit, si hoc mihi Deus expedire prouiderit, & de malo meo, ipse qui est bonus, bonum mihi operari voluerit? Malum ergo puniat quod ego feci, bonum autem maneat quod ipse prouidit. Nostri quippe inordinatis seu voluntatibus, seu actionibus, nouit bonitas Dei vti, semper quidem rectè in sui ordinis pulchritudinem, sapè etiam piè in nostram vtilitatem. O clementissima circa filios Adam diuine pietatis recordatio; quæ sua non desinit largiri beneficia, non solum vbi nullum inuenit meritum, sed plerumque etiam vbi totum inuenit contrarium! — Volo ergo te timere, & non timere, præsumere, & non præsumere. Timere vt peniteas, non timere vt præsumas, porro præsumere ne diffidas, non præsumere ne torpescas. Ita Bernardus, ea docens quæ moderando timori obseruatu necessaria sunt, & quæ mox ad vsum Deo dante referemus.*

Ceterum quod de timore perfecto & imperfecto, in medium protuli, eo confilio feci, vt clariùs quid rei sint intuentes, certiore & destinatoriore conatum ad comparandum frugiferum istud timoris donum afferamus. Donum enim est; & à Deo tum postulandum, tum expectandum; ita tamen, vt quamuis vnus industriæ nostræ partus esse non possit, otiosis & cessantibus haud adueniat, sed laborantibus & nitentibus iustus & liberalis largiatur Deus. Sed in hoc adnifu quædam obseruanda sunt.